

Jaarverslag 2023

Regionaal Centrum voor Technologie Gelderland

De focus van RCT Gelderland is erop gericht om de maakindustrie in Gelderland te ondersteunen bij slimmer, schoner en sociaal er werken. In 2023 staat de relatie tussen digitalisering en arbeidsproductiviteit centraal. Het belang voor ondernemers, ook in het mkb, om te digitaliseren is echter breder.

Concurrerend produceren door te digitaliseren

Het is 23 maart 2021 wanneer het misgaat in het Suezkanaal. Een van de grootste containerschepen ter wereld, 400 meter lang en 60 meter breed, volgeladen met een slordige 10.000 containers toopt vast in het Suezkanaal. Er kan geen schip meer doorheen. Zes dagen ligt het schip daar. Er ontstaat een groot probleem, omdat een enorme file aan vrachtschepen ontstaat. Niet verwonderlijk want 12 procent van de wereldhandel gaat door dit kanaal. En dit op een moment dat we midden in de coronacrisis zitten, waar supply chains niet meer functioneren, onderdelen niet te krijgen zijn, want vele grenzen zijn gesloten. Het enorme schip is overigens op weg van China naar Rotterdam.

De coronacrisis heeft duidelijk gemaakt dat Europa de productie te veel overlaat aan Azië en vooral aan China. Dat maakt ons continent afhankelijk van China en hiermee kwetsbaar. Het vastgelopen containerschip is daar een klein voorbeeld van. Het is van belang dat Europa weer een strategisch autonome industrie krijgt, oftewel meer zelf gaat produceren. Om dit concurrerend te kunnen doen zijn procesinnovaties via digitalisering, robotisering en automatisering onontkoombaar. Daardoor neemt de arbeidsproductiviteit namelijk toe en kunnen we met dezelfde hoeveelheid mensen meer toegevoegde waarde creëren voor de Nederlandse economie. Daardoor kunnen we concurreren met landen waar de loonkosten veel lager zijn. Als dit lukt kan het voor maakbedrijven interessant worden om productie die nu nog in het buitenland plaatsvindt terug te halen naar Nederland (reshoring).

Of dit allemaal heeft meegespeeld binnen de EU is de vraag. Feit is wel dat Europa volop inzet op digitalisering van het mkb. En zo start in Nederland in 2023 het programma EDIH, 'European Digital Innovation Hub'. Er komen vijf hub's in Nederland, waarvan één in Oost-Nederland, die zich vooral richt op robotica. De provincies Gelderland en Overijssel samen met kennisinstellingen, fieldlabs, Kennispoort Zwolle, Novel-T en RCT Gelderland vormen het consortium achter de hub in Oost-Nederland. Voor RCT Gelderland een belangrijke ontwikkeling, omdat maar liefst 2,0 fte van in totaal 5,5 fte vanaf 2023 wordt besteed aan EDIH. Dit en het belang van digitalisering en verhoging van de arbeidsproductiviteit vormen de redenen om in het jaarverslag over 2023 dit als thema te kiezen.

In dit hoofdstuk staan we als eerste stil bij de relatie tussen de verhoging van de arbeidsproductiviteit en digitalisering. Daarna gaan we nader in op het EDIH-project en staan stil bij de rol die RCT Gelderland daarbij speelt. Naast dit hoofdstuk zijn in dit digitale jaarverslag vier kwartaalberichten (Q-Views) over 2023 en de financiële kengetallen opgenomen.

Het belang van digitalisering

In dit hoofdstuk staat de relatie tussen digitalisering en arbeidsproductiviteit centraal. Het belang voor ondernemers, ook in het mkb, om te digitaliseren is echter breder.

Arbeidsproductiviteit

Om dan toch bij arbeidsproductiviteit te beginnen. Als we in Nederland en de EU willen produceren kan dat alleen als de arbeidsproductiviteit toeneemt via proces innovaties. Digitalisering is daarbij onontkoombaar, omdat je alleen dan in staat bent om met hetzelfde aantal of zelfs minder mensen meer waarde te leveren voor de klant. Daardoor ben je als bedrijf concurrerend op de wereldmarkt. We staan verderop op in dit artikel hier nog uitgebreid bij stil.

Interne organisatie

Een CRM-systeem dat goed wordt bijgehouden, een ERP-pakket, of een tablet, het zijn allemaal digitale instrumenten die werk binnen een onderneming doorgaans efficiënter maken, waardoor er in minder tijd meer gedaan kan worden.

Arbeidsomstandigheden

De inzet van een cobot, spuitrobot, of agv verbeteren de arbeidsomstandigheden voor medewerkers, het leidt vaak tot minder repeterend en zwaar werk.

Inclusieve technologie

Digitalisering en de inzet van technologie zorgen er ook voor dat mensen in staat gesteld worden om taken uit te voeren, die voorheen niet lukten. Dit geldt binnen het bedrijf, denk aan mbo'ers die hbo-taken uitvoeren, maar het geldt ook voor mensen die buiten het arbeidsproces staan en dankzij digitalisering aan de slag kunnen.

In alle gevallen geldt dat digitalisering alleen niet het toverwoord is. Continu verbeteren ofwel procesinnovatie, verantwoordelijkheden lager in de organisatie beleggen, korte lijnen, een heldere focus het zijn allemaal belangrijke randvoorwaarden om als (mkb)-onderneming slagvaardig te kunnen opereren.

De arbeidsproductiviteit in Nederland en Gelderland

Bij arbeidsproductiviteit meten we de toegevoegde waarde en zetten die af tegen de werkgelegenheid. Als de toegevoegde waarde stabiel blijft of groeit, maar de werkgelegenheid krimpt is er sprake van een stijgende arbeidsproductiviteit. Stijging is om twee redenen van belang: de bevolking vergrijsst, waardoor het aantal niet-werkenden stijgt ten opzichte van het aantal werkenden en het versterkt onze concurrentiepositie op de wereldmarkt. De arbeidsproductiviteit van Nederland neemt af (Bron: RaboResearch 3 april 2024). In de jaren negentig van de vorige eeuw groeide dit nog met 1,5 procent per jaar, inmiddels is dit nog maar 0,5 procent. De ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit verschilt sterk per regio en is mede afhankelijk van de sectoren die een regio domineren. Over het algemeen hebben kapitaalintensieve sectoren een hogere arbeidsproductiviteit, terwijl voor arbeidsintensieve sectoren het omgekeerde geldt.

Coropnr.	Coropnaam	Arbeidsproductiviteitsniveau 2019
1	Oost-Groningen	65,3
2	Deelfzijl en omgeving	77,6
3	Overig Groningen	74,5
4	Noord-Friesland	68,4
5	Zuidwest-Friesland	68,8
6	Zuidoost-Friesland	72,5
7	Noord-Drenthe	70,6
8	Zuidoost-Drenthe	73,6
9	Zuidwest-Drenthe	69,2
10	Noord-Overijssel	78,2
11	Zuidwest-Overijssel	76,2
12	Twente	77,6
13	Veluwe	78,6
14	Achterhoek	75
15	Arnhem-Nijmegen	81,8
16	Zuidwest-Gelderland	79,4
17	Utrecht	91,2
18	Kop van Noord-Holland	69,8
19	Alkmaar en omgeving	75,5
20	IJmond	79,9
21	Agglomeratie Haarlem	80,2
22	Zaanstreek	78,4
23	Groot-Amsterdam	103,8
24	Het Gooi en Vechtstreek	87
25	Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	85,9
26	Agglomeratie 's-Gravenhage	85,5
27	Deift en Westland	85
28	Oost-Zuid-Holland	81,7
29	Groot-Rijnmond	94,4
30	Zuidoost-Zuid-Holland	85
31	Zeeuwsch-Vlaanderen	83,8
32	Overig Zeeland	75,3
33	West-Noord-Brabant	87
34	Midden-Noord-Brabant	78,1
35	Noordoost-Noord-Brabant	85,7
36	Zuidoost-Noord-Brabant	88,8
37	Noord-Limburg	80,3
38	Midden-Limburg	77,4
39	Zuid-Limburg	86,9
40	Flevoland	84,5

Bron: CBS (bewerking: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland)

In deze tabel scoort Oost-Groningen met 65,3 het laagst, de arbeidsproductiviteit is het hoogst in Groot-Amsterdam met 103,8, een verschil van meer dan 50 procent. Goed scoren verder Groot-Rijnmond, Utrecht en Zuidoost-Noord-Brabant. Schiphol, de Rotterdamse haven en de A2 kennis-as zijn verantwoordelijk voor deze relatief hoge arbeidsproductiviteit. De Gelderse regio's blijven op het terrein van de arbeidsproductiviteit achter bij het gemiddelde in Nederland. Inlopen van die achterstand is van belang, zo meldt de Rabobank aan. Als de achterstand ongeveer gehalveerd wordt, neemt de omvang van de Nederlandse economie met circa zes procent toe. Daarom is regionaal economisch beleid noodzakelijk. Vanuit die context is de keuze van de provincie Gelderland om via het recente gepubliceerde economische beleid 'Ruimte voor Economie' in te zetten op de verhoging van de arbeidsproductiviteit in het mkb, door te digitaliseren, verstandig.

The European Digital Innovation Hub (EDIH)

EDIH is een EU-programma dat bestaat uit hub's. Dit zijn de regionale aanspreekpunten voor EDIH en uitdagingen rondom digitalisering. Een EDIH ondersteunt bedrijven in hun digitale transformatie en doet dit zonder winstgoemerk.

De EDIH's bieden uiteenlopende vormen van ondersteuning, waaronder:

- Toegang faciliteren tot testfaciliteiten
- Organiseren van netwerkactiviteiten
- Trainen en opleiden van (potentiële) medewerkers bij bedrijven
- Het mogelijk maken van toegang tot financiering

Ze richten zich met name op het mkb en ondersteunen hen om maximaal gebruik te kunnen maken van de voordelen van digitalisering.

In Nederland zijn er vijf hub's, en daarvan is gevestigd in Oost-Nederland: 'bedrijven in Oost-Nederland verder helpen in hun digitaliseringsvragen. Dat is het doel van de Oost-Nederlandse aanpak EDIH BOOST Robotics EastNL'. Achter de hub gaat een consortium van 18 partners en 30 netwerkpartners schuil. Hieronder bevinden zich universiteiten, hogescholen, fieldlabs, maar ook organisaties als Novel-T, Kennispoort Zwolle en RCT Gelderland. Het hele project is ingedeeld in een zestal werkpakketten:

- Communicatie en disseminatie
- Makelen en schakelen
- Test voor je investeert
- Financiering
- Skills & training
- Internationale samenwerking

De innovatiemakelaars van RCT Gelderland, Kennispoort Zwolle en Novel-T (Twente) bezoeken bedrijven, gaan met ze in gesprek en bieden EDIH-assessments aan als mogelijkheid om inzicht te krijgen in hun digitaliseringsvragen. Het assessment is in feite een zelfscan, waarbij de onderneming aangeeft wat de huidige stand van zaken is op het terrein van digitalisering en waar hij naar toe wil. Daarbij komen verschillende thema's langs, denk aan servitization, flexible manufacturing, smart working en advanced manufacturing. Op basis van het afgenomen assessment maken de innovatiemakelaars een actieplan. Hierin worden prioriteiten benoemd waarmee het bedrijf aan de slag kan en waarin vanuit EDIH ondersteuning kan plaatsvinden. Denk daarbij aan hogescholen, fieldlabs of een organisatie als Perron 038. Echter, het is vaker het geval dat een ander bedrijf meer kennis heeft over een bepaald onderwerp en dan wordt de verbinding met die collega-ondernemer gelegd. De looptijd van EDIH is in principe zeven jaar, waarbij er na drie jaar een eerste evaluatiemoment is. Vanuit RCT Gelderland wordt er van de 5,5 fte 2,0 fte aan EDIH besteed.

EDIH startte in mei 2023 en de eerste assessments worden pas rond de zomer afgenomen. De reacties van de eerste ondernemers bij wie de assessments worden afgenomen is overwegend positief. Robbert van der Kraats, product owner en EDI-manager bij VMT, Verschoor Metaal Techniek: "mijn tip voor andere ondernemers: vraag een Smart Industry Assessment aan bij RCT Gelderland. Het is waardevol en levert veel informatie op. Die investering in uren haalt je er zo uit. Dus doen!". Evert Nijkamp, Director IT Baken Food Group: "het Smart Industry Assessment is een goed overzicht van de stand van zaken en waar we als BFG naar toe willen groeien. We hebben de sessies als nuttig voor BFG ervaren."

Conclusie

Het jaar 2023 staat bij RCT Gelderland in het teken van digitalisering. Niet verwonderlijk als daar bijna 40 procent van de tijd van de innovatiemakelaars aan wordt besteed. Voor een deel leidt dit tot nieuwe dienstverlening voor de mkb-makelaars in Gelderland: het afnemen van assessments. Op hun beurt zorgen die assessments weer voor nieuwe verbindingen met andere bedrijven, of aanbiedend dat partijen binnen het EDIH-cluster. Het accent op digitalisering is terecht, het extra werk dat dit oplevert past redelijk bij de kerntaken van de innovatiemakelaars. Tegelijkertijd legt het een flink beslag op onze tijd en als we vraag gestuurd, adequaat en flexibel mkb maakbedrijven willen blijven verbinden met andere ondernemers, kennisinstellingen of initiatieven dan is het van belang dat we daarvoor ruimte behouden. Want dat werk is de basis van de unieke rol die de innovatiemakelaars van RCT Gelderland vervullen: aan de keukentafel zitten bij veel ondernemers. Alleen zo kunnen we de ogen en oren van de provincie zijn en blijven in de maakindustrie.

Bijgaand de vier kwartaalberichten aan die wij in 2023 over ons werk al hebben geproduceerd en de financiële kengetallen over 2023.

Q-View
Eerste kwartaalbericht - 2023

Maakindustrie belangrijk voor werk en welvaart in Gelderland

In de Q-View over het eerste kwartaal van 2023 concentreren wij ons op de Gelderse maakindustrie. Een sector die van groot belang is om als land minder afhankelijk te worden van China en Azië en die in Gelderland veel sterker aanwezig is dan in Nederland als geheel. Onze cases gaan alle drie over de Gelderse industrie.

Bekijk Q1

Q-View
Tweede kwartaalbericht - 2023

Minder economische groei, betekend meer innoveren

De fase van een oververhitte economie lijkt achter ons te liggen. Er is sprake van een lichte krimp, zo meldt het CBS medio augustus. ABB ANRO is helaas positiever: zij verwachten vrijwel geen groei over 2023. Juli is zo'n periode is het van belang dat bedrijven innoveren, zodat ze vooruittoppen als het weer beter gaat. Over innoveren gaat de Q-View van het tweede kwartaal van 2023.

Bekijk Q2

Q-View
Derde kwartaalbericht - 2023

Paradoxen in de industrie

Oorel en stagnatie naast elkaar, een schroevend tekort aan mensen, naast ontlagen, een opvoering aantal faillissementen, maar ook een vreselijk extra middelen om te kunnen investeren in een groeiend bedrijf. Paradoxen die de industrie van vandaag kenmerken en samenhangen met hogere inflatie, oplopende rente, lichte recessie en onzekere tijden. Bij de paradoxen staan we stil in deze Q-View over het derde kwartaal van 2023.

In onze Q-View over het tweede kwartaal van 2023... (text is small)

Bekijk Q3

Q-View
Vierde kwartaalbericht - 2023

Onderweg naar de circulaire economie

Vanaf 2024 is het zover. De eerste 500 grote bedrijven en maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Het is een uitdaging voor de Corporate Sustainability Reporting Directie van de EU-commissie. Wat in 2024 start krijgt een vervolg in de komende jaren, steeds meer bedrijven moeten aan deze richting gaan voldoen. Niet alleen de grote bedrijven hebben hiermee een doel. Het milieuvriendelijk krijgt alle ketenpartner hier ook mee te maken. Het wordt dus steeds belangrijker om circulair te ondernemen.

Bekijk Q4

Feiten en cijfers

In Nederland en dus ook in Gelderland werken we aan missiegedreven innovatie. Daarbij gaat het om innovaties die bijdragen aan het oplossen van grote maatschappelijke uitdagingen, denk hierbij onder meer aan klimaat, energie en gezond voedsel. De innovatiemakelaars van RCT Gelderland hebben afgesproken dat zij in 2022 250 bedrijven selecteren die door hun innovaties bijdragen aan deze maatschappelijke uitdagingen. Het gaat hierbij vooral om energietransitie, circulaire economie, gezond en duurzaam geproduceerd voedsel en de inclusieve en innovatieve samenleving.

RCT uitgaven 2023		Inkomsten 2023	
1	Directe personeelslasten intern	1	Subsidies
2	Directe personeelslasten extern	2	Direct aan activiteit te koppelen
3	Indirecte personeelslasten		
4	Huisvestingskosten		
5	Kantoorkosten		
6	Zaakkosten/directe activiteitenlasten		
	Totale kosten		Totale financiering
	826.559		811.671

Onbestede middelen 2023: 14.889